इमं धर्म्मपथं नारी पालयन्ती समाहिता । अरुन्धतीव नारीणां स्वर्गलोके महीयते ।
॥ भीष्म उवाच ॥ एतदाख्याय सा देवी सुमनाथै तपस्विनी । पतिधर्म्मं महाभागा जगामादर्शनं तदा ।
यश्चेदं पाण्डवाख्यानं पठेत् पर्व्वणि पर्व्वणि । स देवलोकं सम्प्राप्य नन्दने स सुखी वसेत् ।
इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि सुमनासंवादे त्रयोविंशत्यधिकशततोऽध्यायः ॥ १२३ ॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ साम्नि चापि प्रदाने च ज्यायः किं भवतो मतं । प्रब्रूहि भरतश्रेष्ठ यदत्र व्यतिरिच्यते । १८८०
॥ भीष्म उवाच ॥ साम्ना प्रसाद्यते कश्चिद्दानेन च तथाऽपरः । पुरुषः प्रकृतिं गत्वा तयोरेकतरं भजेत् ।
गुणांस्तु शृणु मे राजन् सान्त्वस्य भरतर्षभ । दारुणान्यपि भूतानि सान्त्वेनाराधयेत् यथा ।
अत्राप्युदाहरन्तीममितिहासं पुरातनं । गृहीत्वा रक्षसा मुक्तो द्विजातिः कानने यथा ।
कश्चिदाग्र्यबुद्धिसम्पन्नो ब्राह्मणो विजने वने । गृहीतः कृच्छ्रमापन्नो रक्षसा भक्षयिष्यता ।
स बुद्धिश्रुतिसम्पन्नस्तं दृष्ट्वाऽतीव भीषणं । साम्नैवास्मिन् प्रयुयुजे न मुमोह न विव्यथे । १८८५
रक्षस्तु वाचा सम्पूज्य प्रश्नं पप्रच्छ तं द्विजं । मोक्षसे ब्रूहि मे प्रश्नं केनासि हरिणः कृशः ।
मुहूर्त्तमथ सञ्चिन्त्य ब्राह्मणस्तस्य रक्षसः । आभिर्गाथाभिरव्ययः प्रश्नं प्रतिजगाद ह ।
॥ ब्राह्मण उवाच ॥ विदेशस्थो विलोकस्थो विना नूनं सुहृज्जनैः । विषयानतुलान् भुङ्क्षे तेनासि हरिणः कृशः ।
नूनं मित्राणि ते रक्षः साधूपचरितान्यपि । स्वदोषादपरज्यन्ते तेनासि हरिणः कृशः ।
गुणवान्निर्गुणानन्यान् नूनं पश्यसि सत्कृतान् । प्राज्ञोऽप्राज्ञान् विनीतात्मा तेनासि हरिणः कृशः । १८९०
धनैश्वर्य्यादिकास्तस्यास्तद्गुणैः परमा वराः । अवजानन्ति नूनं त्वां तेनासि हरिणः कृशः ।
अवृत्त्या क्लिश्यमानोऽपि वृत्त्युपायान् निगर्हयन् । माहात्म्याद्व्यथसे नूनं तेनासि हरिणः कृशः ।
सम्पीड्यात्मानमार्य्यत्वात्त्वया कश्चिदुपस्कृतः । जितं त्वं मन्यते साधो तेनासि हरिणः कृशः ।
क्लिश्यमानान् विमार्गेषु कामक्रोधावृतात्मनः । मन्ये त्वं ध्यायसि जनांस्तेनासि हरिणः कृशः ।
प्रज्ञासम्भावितो नूनमप्रज्ञैरुपसंहितः । हीयमानोऽसि दुर्वृत्तैस्तेनासि हरिणः कृशः । १८९५
नूनं मित्रसुखः शत्रुः कश्चिदार्य्यविदाचरन् । वञ्चयित्वा गतस्त्वां वै तेनासि हरिणः कृशः ।
प्रकाशार्थगतिर्नूनं रहस्यकुशलः कृती । तज्ज्ञैर्न पूज्यसे नूनं तेनासि हरिणः कृशः ।
असत्स्वपि निविष्टेषु ब्रुवतो मुक्तसंशयान् । गुणास्तेन विराजन्ते तेनासि हरिणः कृशः ।
धनबुद्धिश्रुतैर्हीनः केवलं तेजसाऽन्वितः । महत् प्रार्थयसे नूनं तेनासि हरिणः कृशः ।
तपः प्रणिहितात्मानं मन्ये त्वाऽरण्यकाङ्क्षिणं । बान्धवा नाभिनन्दन्ति तेनासि हरिणः कृशः । १९००
दृष्टभार्य्यस्य ते नूनं प्रतिवेश्यो महाधनः । युवा सुललितः कामी तेनासि हरिणः कृशः ।
नूनमर्थवतां मध्ये तव वाक्यमनुत्तमं । न भाति कालेऽभिहितं तेनासि हरिणः कृशः ।
दृढपूर्व्वश्रुतं मूर्खं कुपितं हृदयप्रियं । अनुनेतुं न शक्नोषि तेनासि हरिणः कृशः ।
नूनमासञ्चयित्वा त्वां कृते कस्मिंश्चिदीप्सिते । कश्चिदर्थयते नित्यं तेनासि हरिणः कृशः ।
नूनं त्वां सुगुणैर्युक्तं पूजयानं सुहृत् ध्रुवं । ममार्थ इति जानीते तेनासि हरिणः कृशः । १९०५